

รายงานสรุปบทเรียน

- ชื่อโครงการฝึกอบรม** : หลักการจริยธรรม ธรรมภิบาล และข้อกฎหมายในการประยุกต์ใช้ AI (AI Governance & Ethics)
- วันที่เข้ารับการอบรม** : วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙
- สถานที่** : TDGA e-Learning (<https://tdga.dga.or.th/...>)
- จัดโดย** : สถาบันพัฒนาบุคลากรภาครัฐด้านดิจิทัล (TDGA)
- ผู้จัดทำรายงาน** : นางสาวนุชศรา ชูพันธุ์ เจ้าหน้าที่งานพัสดุชำนาญงาน

วัตถุประสงค์ :

เพื่อการพัฒนาความรู้ และความเข้าใจถึงความสำคัญของจริยธรรม และแนวทางการกำกับดูแล AI ผ่านกรณีศึกษาต่างๆ และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อสังคม ธุรกิจ และชีวิตประจำวัน ตั้งแต่โครงสร้างการบริหาร ความรับผิดชอบของผู้เกี่ยวข้อง ไปจนถึงการบริหารความเสี่ยงจากการใช้ AI และเรียนรู้กฎหมายที่เกี่ยวกับ AI พร้อมทั้งทำความเข้าใจช่องว่างและแนวทางพัฒนากฎหมายเพื่อรองรับการใช้ AI อย่างปลอดภัยและมีความรับผิดชอบ ในการปฏิบัติงานในหน่วยงาน

สรุปเนื้อหาการฝึกอบรม :

หลักการจริยธรรมปัญญาประดิษฐ์ (AI Ethics Principles)

หลักจริยธรรม AI คือ หลักการในการออกแบบ พัฒนา และกำกับดูแล AI ให้มีพฤติกรรมหรือผลลัพธ์จากการทำงาน สอดคล้องตามหลักการจริยธรรม หรือหลักอันดีที่พึงปฏิบัติตามบริบทที่นำ AI ไปประยุกต์ใช้.

หลักจริยธรรม AI ของ OECD (The Organization for Economic Cooperation and Development) องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา เป็นองค์การระหว่างประเทศของกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว และยอมรับระบบประชาธิปไตยและเศรษฐกิจการค้าเสรี ในการร่วมกันและพัฒนาเศรษฐกิจของภูมิภาคยุโรปและโลก

Values-based principles

	Inclusive growth, sustainable development and well-being >
	Human-centred values and fairness >
	Transparency and explainability >
	Robustness, security and safety >
	Accountability >

Recommendations for policy makers

	Investing in AI R&D >
	Fostering a digital ecosystem for AI >
	Providing an enabling policy environment for AI >
	Building human capacity and preparing for labour market transition >
	International co-operation for trustworthy AI >

หลักจริยธรรมพื้นฐานที่ควรคำนึงถึงในการพัฒนา AI ดังนี้

๑. การเติบโตอย่างทั่วถึง การพัฒนาอย่างยั่งยืน และความเป็นอยู่ดี
๒. เคารพสิทธิมนุษยชน ค่านิยมประชาธิปไตย และความยุติธรรม
๓. ความโปร่งใส และการเปิดเผยข้อมูลที่เหมาะสม สามารถตรวจสอบได้
๔. ความมั่นคง ปลอดภัย และเชื่อถือได้ รวมถึงการบริหารความเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง
๕. องค์กรและบุคคลที่พัฒนา ปรับใช้ หรือดำเนินการระบบ AI ต้องรับผิดชอบต่อการทำงานระบบนั้น

แนวทางจริยธรรมปัญญาประดิษฐ์ของสำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สดช.) ได้จัดทำหลักจริยธรรม AI เพื่อให้หน่วยงานราชการใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุน รวมถึงกำกับดูแลปัญญาประดิษฐ์ (AI) ให้มีความน่าเชื่อถือ มั่นคงปลอดภัย มีจริยธรรม และนำไปใช้ในทางที่ถูกต้องและมีจริยธรรม

สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สดช.)
จัดทำเอกสารหลักการแนวทางจริยธรรมปัญญาประดิษฐ์ (Thailand AI Ethics Guideline)
นำเสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบให้หน่วยงานราชการใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในการพัฒนา ส่งเสริม และนำไปใช้ในทางที่ถูกต้องและมีจริยธรรม

1 ความสามารถในการแข่งขันและการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Competitiveness and Sustainability Development)	4 ความมั่นคงปลอดภัยและความเป็นส่วนตัว (Security and Privacy)
2 ความสอดคล้องกับกฎหมายจริยธรรมและมาตรฐานสากล (Laws Ethics and International Standards)	5 ความเท่าเทียม หลากหลาย ครอบคลุม และเป็นธรรม (Fairness)
3 ความโปร่งใสและการรับผิดชอบ (Transparency and Accountability)	6 ความน่าเชื่อถือ (Reliability)

หลักจริยธรรมปัญญาประดิษฐ์ (AI Ethics Principles) สำหรับการวิจัย ออกแบบพัฒนา ให้บริการ และใช้งาน หลักสำคัญที่ต้องคำนึง ๖ ประการ ดังนี้

๑. ความสามารถในการแข่งขันและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

สร้างประโยชน์และความผาสุกให้แก่ มนุษย์ สังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน เพิ่มความสามารถในการแข่งขันและสร้างความเจริญอย่างเป็นธรรม รวมถึงการสร้างสรรค์นวัตกรรมและอุตสาหกรรมใหม่ๆ

๒. ความสอดคล้องกับกฎหมาย จริยธรรม และมาตรฐานสากล

ใช้หลักมนุษยธรรมเป็นศูนย์กลางและเป็นผู้ตัดสินใจ ไม่ควรถูกใช้ในการกำหนดชะตาชีวิตของมนุษย์ สอดคล้องกับกฎหมายบรรทัดฐาน จริยธรรม คุณธรรมของมนุษย์ และมาตรฐานสากล

๓. ความโปร่งใสและความรับผิดชอบ

มีความโปร่งใส สามารถอธิบายและคาดการณ์ได้ รวมถึงการสืบย้อนกลับ ตรวจสอบความผิดปกติ และปัญหาความล้มเหลวได้ และควรมีความรับผิดชอบต่อผลกระทบที่เกิดขึ้นจาก AI

๔. ความมั่นคงปลอดภัยและความเป็นส่วนตัว

AI ควรถูกสร้างเพื่อบริการ ไม่ควรถูกใช้เพื่อหลอกลวง ต่อด้านและคุกคามมนุษย์ ควรหลีกเลี่ยงการแข่งขันสร้างอาวุธอัตโนมัติจากปัญญาประดิษฐ์ที่ร้ายแรง

๕. ความเท่าเทียม หลากหลาย ครอบคลุมและเป็นธรรม

คำนึงถึงความหลากหลาย หลีกเลียง การผูกขาด ลดการแบ่งแยกและเอนเอียง เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้คนจำนวนมาก โดยเฉพาะกลุ่มคนผู้ด้อยโอกาสในสังคม การตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับ AI สามารถพิสูจน์ถึงความเป็นธรรมได้

๖. ความน่าเชื่อถือของระบบ

มีความน่าเชื่อถือและความมั่นใจในการใช้งาน สามารถคาดการณ์ ตัดสินใจ และให้คำแนะนำได้อย่างแม่นยำถูกต้อง มีการควบคุมคุณภาพและตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูล มีกระบวนการและช่องทางรับผลสะท้อนกลับจากผู้ใช้งาน เพื่อแจ้งความต้องการเพิ่มเติม รับเรื่องร้องเรียน แจ้งปัญหาของระบบ และให้ข้อเสนอแนะได้โดยง่ายและรวดเร็ว

ธรรมาภิบาลในการประยุกต์ใช้ AI (AI Governance) หมายถึง

กรอบความคิดเพื่อนำ AI ไปใช้อย่างปลอดภัยและมีจริยธรรม ด้วยหลักการกำกับดูแลการปฏิบัติงานในทุกกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้ AI โดยจัดให้มีมาตรการในการกำกับดูแลผ่านการกำหนดนโยบาย ขั้นตอนปฏิบัติ และเครื่องมือในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดการประยุกต์ใช้ AI อย่างมีความรับผิดชอบ ได้แก่

๑. บรรลุเป้าหมายที่กำหนด (Achieve Business Objectives)
๒. ความสอดคล้องตามหลักการจริยธรรมปัญญาประดิษฐ์ (AI Ethics Principles)
๓. ความสอดคล้องตามกฎหมายและข้อกำหนด (Compliance)
๔. ควบคุมความเสี่ยงที่อาจส่งผลกระทบต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง องค์กร และสังคม (Risk Control)

กรอบการทำงานเพื่อสนับสนุนให้เกิดธรรมาภิบาล ในการประยุกต์ใช้ AI

ประกอบด้วย ๓ องค์ประกอบหลัก ได้แก่

๑. การกำหนดโครงสร้างการกำกับดูแล (AI Governance Structure)

คณะกรรมการกำกับดูแลการประยุกต์ใช้ AI

- ผู้บริหารระดับสูง คือบุคคลที่มีอำนาจในการกำหนดทิศทางในการดำเนินงาน การตัดสินใจ และสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็น
- ผู้บริหารหรือผู้แทนจากทีมงานด้านต่างๆ เช่น ด้านกฎหมาย กำกับดูแล ทีมงานด้านธุรกิจ และทีมงานด้านเทคนิค
- บุคคลภายนอก (หากจำเป็น) เช่น หน่วยงานกำกับดูแล และผู้เชี่ยวชาญในด้านที่จะนำ AI ไปประยุกต์ใช้

หมายเหตุ : - การคัดเลือกสมาชิกของคณะกรรมการกำกับดูแลฯ ในแต่ละองค์กร อาจมีความแตกต่างกันตามขนาดขององค์กร ข้อจำกัดด้านทรัพยากรบุคคล กฎหมายและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง ขอบเขตและความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการประยุกต์ใช้ AI เป็นต้น

- อาจพิจารณานำโครงสร้างการกำกับดูแลภายในองค์กรที่มีอยู่แล้วมาปรับใช้ เช่น Ethics Board/ Committee, Governance Risk Compliance (GRC), Data Governance Council

๒. การกำหนดกลยุทธ์ในการประยุกต์ใช้ AI (AI Strategy)

การกำหนดกลยุทธ์ในการประยุกต์ใช้ AI อย่างมีความรับผิดชอบ

- พิจารณาจากโอกาสหรือประโยชน์ที่องค์กรจะได้รับ และพิจารณาความเป็นไปได้ในการประยุกต์ใช้
- พิจารณาผลกระทบเชิงลบที่อาจส่งผลถึงบุคคล องค์กร หรือสังคม

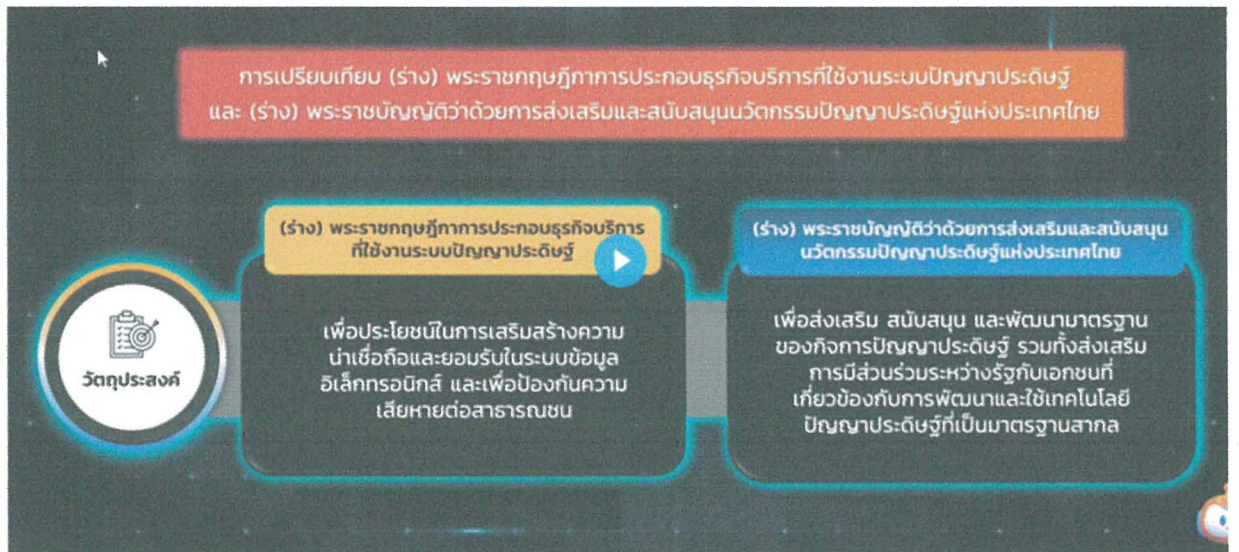
การบริหารจัดการความเสี่ยงจากการประยุกต์ใช้ AI

- สื่อสารและหารือร่วมกัน
- ทำความเข้าใจขอบเขตและบริบทของการประยุกต์ใช้ AI
- ประเมินความเสี่ยง เพื่อมองเห็นและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น
- กำหนดมาตรการระงับการควบคุมความและแก้ไขความเสี่ยง
- การเฝ้าติดตามและทบทวน ประสิทธิภาพในการควบคุมและแก้ไขความเสี่ยงที่เกิดขึ้น
- การบันทึกและรายงานการการบริหารจัดการความเสี่ยง เพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานและปรับปรุง

๓. การกำกับดูแลการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับ AI

การกำกับดูแลตลอดวงจรชีวิตของ AI

- กำหนดคุณสมบัติและคุณภาพของข้อมูลที่เหมาะสม เพื่อการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- สรรหาแหล่งข้อมูล ทำการเชื่อมโยงข้อมูลและประมวลผลข้อมูล ตรวจสอบ ทดสอบโมเดล
- จัดทำเอกสารของแหล่งที่มาและการประมวลผลข้อมูล
- ระบุข้อมูลอย่างถูกต้อง เพื่อให้ AI มีข้อมูลและรับรู้ความหมายของข้อมูลได้อย่างถูกต้อง
- ประเมินคุณภาพของข้อมูล และปรับปรุงข้อมูลให้มีคุณภาพตามที่องค์กรกำหนด
- จัดให้มีการเก็บข้อมูลส่วนบุคคลอย่างมั่นคงปลอดภัยและดำเนินการตามมาตรการเพื่อคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

ประโยชน์ที่ได้รับ:

๑. มีความรู้เกี่ยวกับ AI ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่มีบทบาทสำคัญต่อกิจกรรมในชีวิตประจำวันของมนุษย์ มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ซึ่งอาจก่อให้เกิดความกังวลเกี่ยวกับความปลอดภัย ความเป็นส่วนตัว และจริยธรรมการใช้งาน AI ในทางที่ผิดและเป็นอันตรายต่อบุคคลและสังคม
๒. สามารถใช้ AI ในทางที่เหมาะสม ไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย หรือละเมิดกฎหมายและจริยธรรมขั้นพื้นฐาน
๓. สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้พัฒนาหรือเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน